

Nr 150.

Av herr **Lindhagen**, om beredande åt riksdagen av medinflytande vid bestämmande av huvudgrunder för den tillämnade skolreformen.

När ett förfogande från det allmännas sida skall äga rum, varigenom något intrång, även blott formellt, skall ske i någons penningar och villkoren för dess begagnande, anses detta merendels icke kunna tillåtas utan riksdagens medverkan. Sker det i beskattningsväg, besluter riksdagen ensam. I andra fall erfordras en civillag. Annorledes gestaltar det sig, då fråga är om andliga värden. I sådana fall besluter regeringen merendels efter eget gottfinnande. Detta är också ganska naturligt för intressepolitiken. Det materiella är allt, anden är ingenting.

Av detta skäl är även ordnandet av uppfostringsväsendets grundsatser ett privilegium för regeringen. Riksdagen fäster icke ens några villkor vid anslagen än såvitt rör de yttre och kvantitativa förhållandena. Den anda åter, i vilken det hela skall ledas, ligger tämligen utanför riksdagens intressesfär.

Om det nu är så, att bättre förhållanden ej kunna förväntas, utan att anden kommer till samma rätt som materien, måste väl därav bli en följd, att riksdagens medverkan påkallas även för bestämmandet av det andliga innehållet i skolplanerna. Ett ytterligare skäl därtill ligger däri, att pedagogerna väl icke skola ensamma få förfoga med äganderätt över barnens själar, utan att även föräldrar, målsmän och det sunda förnuftet skola få någon medbeslutanderätt i dessa dispositioner. En alldeles särskild anledning till ett sådant krav föreligger just nu.

Hitintills har man experimenterat sig fram och tillbaka i skolfrågan. Makulaturismen har till slut fått ett resultat i hand och sedan har det snart befunnits att man styrt i oriktig kosa. Ett nytt experi-

ment förberedes nu. Dess huvudsyfte borde väl vara att borttaga den klasskillnad, som uppkommer i följd av olika rätt till bildning. Ett trevande mot detta mål synes ock förefinnas. På samma gång man emellertid söker varligt närma sig förenämnda olikhet i rättigheter förefaller det, att man, såsom merendels plägar ske, med den andra handen återtager gåvan. Införandet av en ny olikhet i rättigheter står för dörren. Det gäller icke något mindre än att sortera alla barn i två olika klasser »begåvade och obegåvade» och kanske göra det redan vid omkring 12 års ålder. De begåvade skola få gå fram till kunskaper och de befogenheter, som sedan kunna följa därav. De andra skola hänvisas till praktiska yrken, som det heter. Exekutorerna av detta egyptiska barnamord skola bli lärarna. Föräldrar och målsmän få inget inflytande över detta förfogande över sina barns själar och framtidsutsikter.

Man kan väl, så vitt jag förstår, knappast tänka sig ett mera »obegåvat» förslag. Det är ett typiskt prov på, vad vår tids materialistiska intellektualism med dess förbiseende av anden och dess vördnad för teknik och minneskunskap högst mäktar komma med. Förslagets genomförande blir ingenting annat än ett massmord på de produktiva barnen och andra även. Orgier av orättvisor i övrigt och skapandet av nya klasskillnader. Föräldrar och målsmän måste bestrida, att pedagogerna sitta inne med någon som helst gudomlig befogenhet eller mänsklig kompetens för en sådan brutal framfart med det dyrbaraste de äga. Vilken tanke att till och med vid 12-årsåldern, då barnets anlag äro ännu så outvecklade, tilltro sig att göra en sådan sortering och med stöd av ett så flakt intellektualistiskt bedömande som här är ifrågasatt. Vilka sidoinflytanden komma ej att dessutom spela in i form av byråkratisk känslolöshet, nyckfullhet, relationer, favoritskap och förbiseenden av tusen slag. Man och man emellan säga pedagogerna uppriktigt, att frågan är om en urskillning mellan begåvade och obegåvade. Officiellt heter det visst, att den skillnad som skall göras är mellan teoretiskt och praktiskt begåvade barn. Inom lärarvärlden menar man emellertid ofta, att lärjungar med praktisk läggning äro obegåvade. Hur kan man för övrigt komma med den herostratiska tanken att dela upp hela mänskligheten i en teoretisk och praktisk del och göra det redan från den tidigare barndomen. Målet för allt mänskligt strävande måste vara att förena teori och praktik och i all synnerhet, när det gäller personligheten, som ju består av ande och materia, och ej får på detta sätt klyvas i två hälfter som ett slaktat djur i en slaktarbod.

Man försäkrar nu visserligen, att de praktiskt begåvade barnen

skola för sin slutkurs erhålla samma anseende som de andra för sin. Ingen kan dekretera ett anseende. Det är livet, som bestämmer anseendet efter befogenheterna och inflytandet. I den kampen komma lärdomsmeriterna hädanefter som förut taga för sig lejonparten av anseendet.

Det finnes nog endast en väg, på vilken denna sak kan ordnas. Det är att taga oss sådana vi äro samt söka förbrödra oss så gott sig göra låter med tålmod och fördragsamhet. Först lika möjligheter för alla och sedan må barnen och föräldrarna bestämma, varthän barnen skola gå och icke några funktionärer med sin ojämna och krassa syn, på vad som ej är deras eget. Går det icke alls, utan endast med uppenbar svårighet, för ett barn på en inslagen väg, blir han nog framdeles såsom hitintills avpolleterad av omständigheterna. Ett och annat underbetyg, särskilt vid unga år, är ofta endast ett tillfälligt utslag för maklighet eller slummer hos en intuitiv begåvning, som med tiden dock kommer att i realiteternas värld kunna gå långt förbi den receptiva plugghästen.

Det påstås, att inom lärarkåren förefinnes mångenstädes stort intresse för den ifrågasatta gallringen. Detta är icke heller underligt. Varhelst en maktbefogenhet vinkar, sträcker människan ut sina händer, och ingen underkänner sin egen kompetens. Kan då makten i detta fall förenas med vunnen större bekvämlighet för dess innehavare, blir makten ofta instinktivt så mycket mer eftersträfvansvärd. Det är då så mycket mer angeläget att i tid se sig före och förekomma, att en ecklesiastik minister, stödd av en opinion bland skolans funktionärer, tar sig före att enväldigt förfoga över barnens själar och framtidsöden kanske utan ens riksdagens medinflytande på det ena eller andra sättet.

Det hemställes alltså:

att riksdagen ville anhålla, att huvudgrunderna för den tillämnade skolreformen icke bringas till utförande, utan att riksdagen erhåller medinflytande på det sätt, som kan befinnas av förhållandena påkallat.

Stockholm den 31 januari 1921.

Carl Lindhagen.